

SULTAN REŞAD

Osmanlı padişahlarının otuz beşincisi, İslâm halifelerinin yüzüncüsüdür. Babası Sultan Abdülmecid Han, annesi Gülcemâl Kadın Efendi'dir. 2 Kasım 1844 tarihinde doğdu.

Çocukluğundan itibaren yüksek bir tahsil ve terbiye ile büyüdü. Yüksek din ve fen bilgilerini okudu. Arapça ve Fransızca'yı mükemmel bir şekilde konuşabiliyordu. Uzun şehzadelik devrinin çoğunu okumakla geçirdi.

1890 senesinde kurulan İttihad ve Terakki Cemiyeti (bk. İttihad ve Terakki Maddesi), 1909 yılında Sultan İkinci Abdülhamid Han'ı tahttan indirdi ve yerine Sultan Mehmet Reşad'ı geçirdi. Ancak bu dönemde devlet idaresinde büyük söz sahibi olan İttihatçılar istedikleri isimleri iş başına getiriyor, istemediklerini ise görevden uzaklaştırıyordu. Bu yüzden Sultan Abdülhamid taraftarı denilerek pek çok kişi idam edildi. Ancak bu uygulamalar Osmanlı sınırları içerisinde üstüste isyanların patlak vermesine yol açtı. **Meselâ bunlardan birisi Arnavutluk'ta baş gösteren isyan hareketiydi. Şiddet taraftarı olan İttihad ve Terakki mensupları, Mahmut Şevket Paşa komutasında büyük bir orduyu Arnavutluk'a gönderdiler. Pek çok kan dökülmesine rağmen isyan önlenemedi. Sultan Reşad 16 Haziran 1911 tarihinde Kosova'ya gitti. 522 sene önce dedesi Murad-ı Hüdavendigâr'ın zafer kazandığı yerde, yüz bin Arnavut ile Cuma namazı kıldı. Böylece isyan yatıştırılmış oldu.**

Kısa bir süre sonra Balkan milletleri Osmanlı Devleti aleyhine kolayca birleştiler. Bu birleşme bir süre sonra 8 Ekim 1912 tarihinde Balkan Harbinin başlamasına sebep oldu (bk. Balkan Harbi Maddesi). Bunun ardından Osmanlı Devleti 11 Kasım 1914'te Birinci Dünya Savaşı'na (bk. Birinci Harb-i Umûmî maddesi) katıldı. Dört sene süren savaş sonunda Osmanlı Devleti yağmalandı. Bir milyon km²'den fazla toprak kaybedildi.

Sultan Mehmet Reşad, memleketin içinde bulunduğu sıkıntıların ızdırabı içerisinde 3 Temmuz 1918'de vefat etti. Cenazesi kendisi tarafından hazırlanmış olan Eyüp'teki türbesine defnedildi.

Bediüzzaman'ın Sultan Reşad ile irtibatı 1911 yılında gerçekleşti. Şam'dan İstanbul'a geçen Bediüzzaman, Sultan Reşad'ın Rumeli seyahatine Şark Vilayetlerini temsilen katıldı. Üsküp Üniversitesi'nin temel atma töreni sırasında Sultan Reşad'a şöyle dedi:

“Şark böyle bir darülfünuna daha ziyade muhtaç ve âlem-i İslâmın merkezi hükmündedir.”

Kastamonu Lâhikası'nda Bediüzzaman, Sultan Reşad'ın 19 bin altın lirayı Van'da temeli atılan o Medresetü'z-Zehrâ'nın kurulması için verdiğini, bu üniversitenin temelini atıldığını, fakat Birinci Dünya Savaşının patlak vermesiyle bunun geri kaldığını söyler.

Tarihçe-i Hayat'ta trenle yapılan bu yolculuk sırasında "İki mektep muallimi" ile aralarında bir bahis açıldığı, bu ilmî sohbetin daha sonra Hutbe-i Şâmiye adlı eserin zeylinde yazıldığı bilgisi aktarılır.